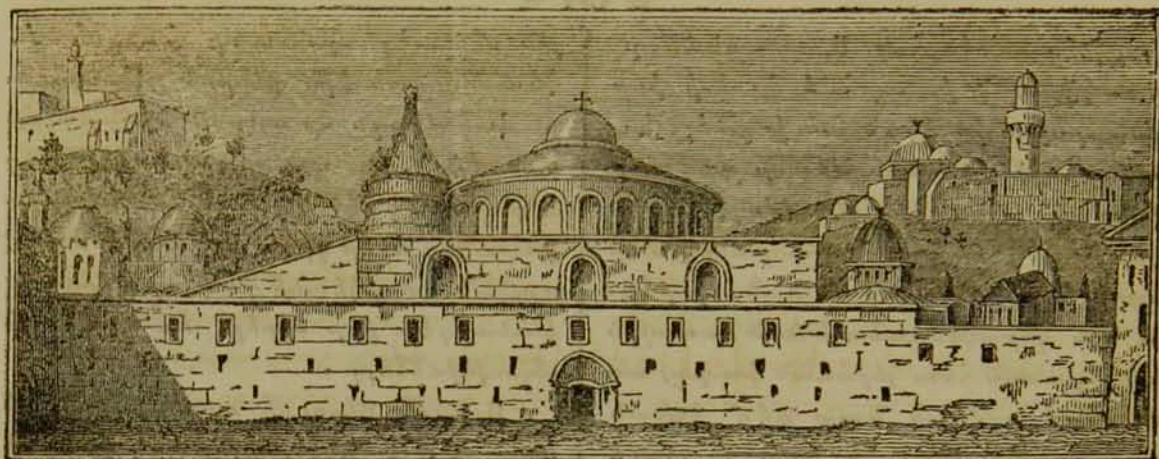

ՄԵՏԱՍԱՆԵՐՈՒՄԻ ՏԱՐԻ
ԹԻՒ 9.

ԱՄՍԱԳԻՐ

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 30
1876.

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԳԻՏԱԿԱՆ

ՃԵՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ա Ն Մ Ա Հ Ի

«Խիստ է քեզ ընդդէմ
խթանի սքանչելի»

Շաբաթ անկուրիւն, տես թիւ 8:

ՏԳԻՏՈՒԹԵԱՆ, բարուց ապականու-
թեան, խորագէտ և նենգամիտ մարդ-
կանց շահասիրական հնարից շնորհիւ
մարդկութիւնն առ հասարակ մոռա-
նալով և օտարանալով իւր ճշմարիտ
և միակ Արարչէն՝ բազմաստուածեան
անել լաբիւրինթոսին մէջ մոլորուած կը
թափառէր բազում դարեր յուսահատ
և թշուառ, յորմէ աղատութեան ելք
մի գտնելու մասին իսպառ յուսակը
տուր իւր Աստուածոց բազմութենէն,

առ կայծեալ աչքերը դէպ երկինք
դարձուցած՝ անտի միայն օգնութիւն
և փրկութիւն կ'ակնկալէր և նոյն ժա-
մանակի մեծ իմաստասէրներէն մին ար-
դէն լաւ վերահասու լինելով սոյն ճիշ-
մարտութեան, բարձրաձայն աղաղա-
կած է թէ՛ «Մինչեւ յերկնից մէկը չ'իջ-
նէ անհնար է մարդկանց փրկուիլ»:

Այս փափաքել ժամանակն կը հաս-
նի. Աստուած կը գթայ իւր ձեռակեր-
տի թշուառութեան և տառապանաց

յերկնից ակնկալեալ Աստուածամարդըն կ'իջնէ 'ի խոնարհ և կը սկսի իւր մեծ պաշտօնին ձեռնամուխ լինել, Աստուածային քարոզութեամբ ցոյց տալ խաւարի ստուերին մէջ թարթափող յուսաբեկ մարդոյն՝ ճշմարտութեան լոյսը և երջանկութեան ճանապարհը, և այս վերականգանութեան առաջին արշալուստն հետ յերեւան կուգայ նա և մեռելութեան նորա դէմ հանած հակառակութիւնը՝ որ նախերգանքն է լուսոյ և խաւարի, ճշմարտութեան և ստութեան այն մեծ ահարկու և դաւաւոր պատերազմին, որ երկար ատեն զաշխարհ արեամբ ողողած է և դեռ կը շարունակէ :

Քրիստոնէական հաւատոյ միակ ճշմարիտ և Աստուածային կրօնքը երբ այսպէս կը յայտնուի աշխարհի Աստուածորդւոյն Յիսուսի քարոզութեամբ, այն բոլորէն կը սկսի գետնաքարշ կըրից հակառակութիւնը նորա դէմ. Յիսուս վստահ իւր վարդապետութեան ճշմարտութեան հետեւաբար և յաղթութեան վերայ անվեհեր յառաջ կը քալէ այնքան բազմաթիւ խոշնգոտներու և արգելքներու մէջէն դէպ 'ի իւր դէմ եղեալ նպատակը, իրեն ընկեր և զօրավիգ ունենալով ամբողջ Հրէաստանի մէջ մի միայն մի քանի խեղճ գեղջուկ ձկնորսներ արհամարհ յաջս ժողովրդեան :

Ահա այս ապիկար և անզօր օգնականներով կը սկսի Յիսուս շրջիլ Հրէաստանի սահմանաց մէջ և իւր երկնային վարդապետութեամբ հարուածել անխնայ աշխարհի անիրաւութիւնները, անգթութիւնները, զեղխութիւնները, շուայութիւնները, նախապաշարունակները, սնոտիտապաշտութիւնները, վերջապէս ամեն տեսակ մոլութիւններն ու զեղծումները, որք այնքան ատեն մարդոյն և նորա արար-

չին մէջ տեղ պատուար կանգնելով, հեռացուցած էին զմարդն Սարգիսն :

Իսկ մարդն որ այնքան երկար ժամանակէ 'ի վեր այս ամեն մոլութեանց և զեղծմանց մէջ ծնած և սնած էր, կը գոյրանայ և կը դրդուուի այն թափառական ստոյիկեանի դէմ, որ չարաչոր կ'անարգէր իւր սիրելի եւ պաշտելի մոլութիւնները :

Ուրեմն Յիսուսի պատերազմը մի մարդու, մի ընկերութեան, կամ մի ազգի դէմ չէր, այլ ընդհանուր աշխարհի դէմ, ազգաց և ազանց դէմ, տէրութեանց և իշխանութեանց դէմ, մէկ խօսքով՝ 'ի սիրուս աշխարհի ցրուեալ բոլոր մարդկային ազգի դէմ :

Նախ Հրէաստանի մէջ Հրէական ազգի կատաղութիւնը կը յարձակի այս նորալուր վարդապետութեան դէմ և ուղելով խղզել զայն իւր խանձարութիւն մէջ, 'ի մահ կը դատապարտէ վարդապետը կարծելով ընդ նմին մահաշուքանել եւ վարդապետութիւնը, սակայն սխալած լինելը շուտ ընդ փոյթ կը զգայ. քանզի Յիսուս քանի որ աշխարհի վերայ կ'ապրէր իւր վարդապետութեան հետևող նշանաւոր բազմութիւն մը չէր ունեցած, իսկ երբ հրէական հակառակութիւնն ու հալածանքը զնա 'ի խաչ բարձրացոյց, երբ նա իւր Աստուածային նուիրական աւրեամբ կնքեց և նուիրագործեց իւր վարդապետութեան ճշմարտութիւնը, սրբութիւնը և արդարութիւնը, ահա այնուհետեւ նոր եռանդով և նոր զօրութեամբ կը սկսի յառաջագիմել Քրիստոնէութիւնն. այն տկար և արևմար առաքեալներն Աստուածային ներշնչութեամբ զօրացած և իմաստնացած, ամեն մէկն մի անպարտելի ախոյեան կը հանդիսանայ Քրիստոնէական ճշմարտութեան, որով կը սաստկանայ պատերազմն, կը բազմապատկի

տուգնապն եւ մինչ ցայն վայր միայն Պաղեստինու սահմանաց մէջ պարփա- կեալ յաղումն , նոյն սահմաններէն արտաքոյ եւս կը սկսի խլրտիլ և ծա- ւալիլ, որ իբրեւ մի համաձայնակ հրե- դէն քիչ ժամանակի մէջ աշխարհի մեծ մասը եւս ծարակելով, համաշ- խարհական պատերազմի տեսարան մը կը բացուի երկրագնդի վերայ . յորմէ մեծագոր տիրապետներ և հզօր գահաւ կալներն եւս զարհուրելով կը սկսին երերալ իրենց բռնաւոր գահոյից վրայ :

Ամեն տեղ ուր կը հնչէ այս նոր կը- րօնի վարդապետութեան փրկաւէտ և միսիթարական ձայնը, հսն կը ճառա- ցայթէ անմիջապէս շնորհաց լոյսն և հեթանոսական կրօնի անոտիապաշտու- թեամբ տգիտութեան խաւարի մէջ թարթափող ժողովուրդք, աւելորդա- պաշտութեան եւ բռնաւորութեան շնորհիւ թշուառութեան և ստրկու- թեան դատապարտեալ մարդն, որ ճակատագրի, հմայից և հարցախօսու- թեանց աւելորդապաշտական անհե- թեթ հաւատոյ ազդեցութեամբ ան- տրտունջ կը տառապէր և կը տուայ- տէր ստրկութեան և թշուառութեան մէջ զինքն 'ի ճակատագրէն' յոյն դատաւ պարտեալ հաւատալով և այս ալան- դակ հաւատոյ ներգործութեամբ զին- քը կեղեքող և հարստահարող ձեռքը իբրեւ բարերար կը համբուրէր . այս ամեն թշուառութեամբ յետին ծայր թշուառացեալ մարդն երբ կը լսէ սոյն փրկութեան աւետաւոր պատգամը . երբ կը տեսնէ այն պաշտելի ազատու- թեան ուղեցոյցն . երբ կը ճանաչէ ճրչ- մարտութիւնը, կ'ուսանի պարտուց և իրաւանց սահմանը, կ'իմաստասիրէ նոյն իսկ զմարդն թէ ինչ է և ինչ նը- պատակի սահմանեալ, այնուհետև իբ- րեւ նորոգ վերածնեալ զգալով իւր կացութեան նուաստութիւնը կը սկսի

շարժիլ և զերծանիլ իւր բռնաւորաց ստրկութեան շղթայէն, որպէս զի կա- րենայ ապրիլ իբրեւ մարդ և իւր քրք- տամբ բարուորել իւր վիճակը :

Սակայն այս նպատակի գործադրու- թիւնը շատ սուղի կը նստի ազատասէր մարդոյն . քանզի թշուառ ժողովրդոց դիակնացած բազմութեան կոյտերուն վրայ իրենց փառասէր գահոյից պատ- ուանդանները հաստատող բարբարիկ բռնակալք երբ կը տեսնեն ժողովրդի սոյն կենդանական շարժումն ու ազա- տասիրական խլրտումը . երբ կը լսեն իրենց դարբնած շղթայից խորտակման շաշիւնն ու շառաչիւնը, այն նոր եւ ազատական վարդապետութեան ազ- դեցութեամբ, կը սոսկան և կը զար- հուրին իրենց առջեւ բացուած սոս- կալի անդունդէն . կը տեսնեն Յիսուսի թագաւորութեան մեծամեծ աշխար- հակալութիւնները . կը զգան ցարդ յի- մարացեալ և անբանութեան մօտեցած ստրուկ ժողովրդեան ժամ առ ժամ հոգւոյ և մոտց զարթնունը և ոգեւո- րիլը . կը լսեն նորա ազատութեան ըղձի և արդար վրէժինդրութեան աղաղա- կը և կը զարհուրին լեղապատառ . քան- զի ակներեւ կը տեսնեն ժողովրդի վե- րականգնման մէջ իրենց մօտալուտ և անկանգներէ կործանումը, ուստի բռ- նակալք և քրմապետք հեթանոսական կրօնի, որոց երկուսն եւս մեծ շահ ու նէին նոյն կրօնի պահպանութենէն և նորա կործանումն ըստ որում երկուսին եւս հաւաստրապէս կործանում կ'ըս- պառնայր՝ կը գաշակցին միմեանց հետ նենգաւոր խորհուրդ կազմելով, ան- րէնութեան ուխտ կը հաստատեն և նը- զովելով Նազովրեցի Յիսուսը՝ նորա թագաւորութեան դէմ մինչեւ ցմահ կռուելու և մաքառելու ուխտ կը դը- նեն և ահա կը բացուի այն յաւիտե- նական եւ արիւննուռ իռւոյն սոս-

կալի հանդէսն :

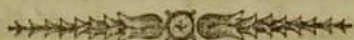
Մի կողմէն հեթանոսական բաղմաստուածեան կրօնի մոլեռանդ քրմաց և քրմապետաց բազմութիւնն իրենց կատարել լէգէօններով՝ միւս կողմէն բռնակալ գահակալք և իշխանք իրենց ստուար և կազմ բանակներով իմարտ պատերազմի կը պատրաստուին և ճակատ կը յարդարեն . բայց որո՞ւ դէմ, անդէն, անբանակ և իաղաղ թագաւորութեան մը դէմ . այսինքն ամեն անոնց դէմ, որք Յիսուսի ազատ թագաւորութեան քաղցր հպատակութիւնը ընդունելով, աշխարհի բռնական թագաւորութեան ստրկական լուծը թօթափել կը ճգնին . զարմանալի հակամարտ եւ անհուն անհամեմատութիւն . ահաւասիկ հեթանոսական վիթխարի ամբարտաւն կազմ և պատրաստ իւր սոսկալի տանջանարաններով, արիւն և մահ կը բուրէ Քրիստոսի և նորա ամեն պաշտօնացի դէմ . այլ սակայն Քրիստոսի պատերազմական պատրաստութիւնն ոչ ուրեք կ'երեւի . ապա ուրեմն անդէն և տկար քրիստոնէութիւնն ինչով պիտի դիմակալէ սպառազէն և հզօր հեթանոսութեան . այս մասին ակնարկ մը եթէ ձգենք . նոյն ժամանակի պատմութեանց վրայ, ամեն բան մեր աչքին կը պարզուի . և ինչ կը տեսնենք , ափ մը անդէն , աղքատ և խոնարհ մարդիկ , որոց զօրավարն ու կառավարն է կամ խեղճ և ողորմելի ձկնորս մը և կամ զառամեալ ու կըթոտեալ ալեզարդ ծերունի մը . սոցա միակ զէնքն է իրենց երկնաւոր թագաւորի քառաթեւ Ս . Խաչն , նոցա ամրակուռ զրահն է , նորա Ս . Աւետարանը . սոցա մարտական երգերն են Սաղմոսք և Օրհնութիւնք , իսկ քսջակորով հարուած նոցին , խոստովանութիւն ճմարտութեան և Աստուծոյ արարչին յաւիտենից :

Հեթանոսութիւնը անէծք և նախատինք կը տեղայ Քրիստոնէութեան դէմ . իսկ նա օրհնութիւն եւ բարիք կը փոխարինէ , հեթանոսութիւնը հարուած և պատիժ կ'անծրեւէ նորա վերայ , զոր նա համբերութեամբ և սիրով կ'ընդունի . հեթանոսութիւնը ահարկու տանջանարաններ կը պատրաստէ անոր համար . իսկ նա սիրով եւ տւրախութեամբ կ'ընդգրկէ զայնս . մահ քան զկեանս , պատուական համարելով :

Ահա այս զարմանալի հակամարտութեամբ այն սոսկալի պատերազմն կը շարունակուի տարիներ եւ դարեր մեծ անգթութեամբ , մինչեւ սր հեթանոս սպանողաց սուրն կը մաշի , իսկ Քրիստոնէայ սպանելոց զօճը կը բաղմասպատկի . հեթանոս աւարառուաց մթերանոցներն աւալներով կը լէցուին . իսկ Քրիստոնէայ կողոպտելոց կողոպուան չը սպառնիր . հեթանոսութիւնը ձանձրանալով կը լքանի . իսկ Քրիստոնէութիւնը քաջալերուելով կը շրջանայ . հեթանոսութիւնը հետզհետէ պարտեալ կը խոնարհի . իսկ Քրիստոնէութիւնը յաղթական կը բարձրանայ . քրիստոնէական կրօնի զօհերուն բոսորաբուխ արեան մէն մի կաթիլներն , որք առատօրէն երկիրը սռողեն յին , հազարաւոր եւ բիւրաւոր արդիւնք յառաջ կը բերեն . վերջապէս նիւթական բիրտ զօրութիւնն զգալով իւր տկարութիւնը , կորագլուխ տեղի կը տայ բարոյական զօրութեան որ աւնարգել կը սկսի յառաջ դիմել և տիրապետել . Գողգոթայի սարին վրայ բարձրացած պատժոյ և նախատանսոց փայտի նշանն արքայական դրոշակաց վրայ կը սկսի ծածանիլ , և Բեթլէհէմի անշուք այրին մէջ ծնած աղքատ Յիսուսի թագաւորութիւնը արքայական շքեղ գահոյից վերայ կ'ամբառնայ ,

Թագադարդ գլուխներ՝ ջերմ երկրպա-
զուք կը դառնան այնմ եւ հեթանո-
սական պատիր չստուգածոց շքեղա-
կառոյց մեհեաններն բրիստանէական
կրօնի վառարաններ եւ ճշմարիտ Աս-
տուծոյ երկրպագութեան տաճարնե-
րու կը փոխարկուին, որոց երկնաբերձ
գագաթան վրայ շքեղ եւ յաղթական
կը շողայ Աստուածորդւոյն Յիսուսի
քառաթեւ Ս. Խաչն ։

(Շարունակելու)

ԱՌԱՋԻՆ ԽԱԹԹԻ-ՀԻՄԱՅՈՒՆ

ՎԵՀԱՓԱՌ ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

Օգոստոսիտա Սուլթանին Առաջին
Խաթթի-Հիմայունը Մասիս պատուա-
կան լրագրէն առնելով՝ Սիօնի մէջ եւս
կը գնեմք, ոչ թէ միայն մեր ընթերցո-
ղաց հաղորդելու նպատակաւ, որոնք
թերեւս կարդացած են Ազգ. լրագր-
րաց մէջ, այլ իբրեւ պատմական ըն-
տիր յիշատակարան Հանդիսիս միջո-
ցաւ ապագայից հաղորդելու համար,
վասն զի յայտնի է, թէ շատ անգամ
լրագրական թերթերը չեն պահպա-
նուիր, իսկ պարբերական տետրակները
կը պահպանուին ։

« ԻՄ մեծաշուք Վեղլիս Մէհմէտ
Րիւշտի փաշայ ։

« Անդրանիկ եղբայրս, Սուլթան
Մուրատ Խան Ե. Աստուածային կա-
մօք պետութեան զբաղմունքներէն
ձեռք քաշելով, ըստ Օսմանեան օրինի,
մեր Նախահարց գահն ելանք ։

« Ձեր ծանուցեալ փորձառութիւնն
ու խոհականութիւնն եւ Տէրութեան

կարեւոր խնդրոց նկատմամբ ունեցած
հմտութիւնը գիտնալով, զՁեզ վերա-
հաստատեցի Մեծ. Եպարքոսութեան
եւ նախարարաց Խորհրդոյն նախագա-
հութեան պաշտօնին մէջ, բոլոր ներ-
կայ պաշտօնեայք ալ նմանապէս վե-
րահաստատուած են իրենց պաշտա-
մանց մէջ ։

« Իմ բոլոր վստահութիւնս Աս-
տուծոյ վրայ դնելով, փափաքս ու նը-
պատակս է մեր Տէրութիւնն անդոր-
րել ու հաստահիմն ընել, առանց բա-
ցաւութեան բոլոր հիւստակ ժողովո-
ղոյս ազատութեան եւ արդարութեան
գործադրութիւնը վայելել տալ ։ Ար-
շուսամ թէ նախարարներս եւ այլ
պաշտօնեայներս ալ իմ այս փափաքս
գործադրելու պիտի ջանան ։

« Յայանի է որ Օսմանեան Պետու-
թեան ներկայ տագնապալից վիճակը
բաղմադիմի պատճառներէ յառաջ ե-
կած է, եւ այս պատճառներէն որն ալ
որ նկատողութեան առնուի՝ կուգայ
հոն կը յանգի թէ լէրի վրայ հաստա-
տեալ օրէնքներն ու կանոններն ար-
դարութեամբ եւ ամբողջութեամբ չեն
գործադրուած եւ Վարչական գործոց
մէջ ամեն ոք իւր հաճոյից հետեւած
է ։ Եւ ժամանակէ մը ի վեր Տէրութեան
երկիրներուն եւ ստացուածոց Կառա-
վարութեանն ու մատակարարութեա-
նը մէջ տիրած անկարգութեանց այս
աստիճան սաստկանալը, մեր գանձա-
լին մատակարարութեան նկատմամբ
ամեն կողմանէ ցոյց տրուած անվստա-
հութիւնը, մեր դատարանաց՝ ժողո-
վրդեան արդար իրաւունքը պաշտպա-
նելու վիճակին մէջ չը դրուիլը, երկրին
ամեն կերպ ընդունակութեան հակա-
ռակ վաճառականութեան, արհեստից
եւ երկրագործութեան երեսի վրայ մը-
նալն, եւ վերջապէս երկրին բարգա-
ւաճման եւ հպարտակաց անհատական